

57 **שְׂפִיר דְּמִי** - שמוטר לצלות בשר גדי בתנור סגור סמוך לחשיכה, בין
 58 אם החליקו את פי התנור בטיט, ובין אם לא החליקו, שכן פתיחת
 59 התנור בשעת הצליה מזיקה לבשר הגדי, ולפיכך אין חוששים שמא
 60 יבוא לחתות בגחלים, ואם כן יש להתיר לצלות גדי של קרבן פסח
 61 סמוך לחשיכה אף בלא הטעם שבני חבורה זריזים הם.
 62 מתרצת הגמרא: **הֵתָם** - שם, במימרא שהובאה לעיל, מדובר בגדי
 63 שהוא **מִינְתָח** - מנותח לאיבריים, ואם פותח את פי התנור בשעת
 64 הצליה נכנסת בו הרוח ומזיקתו, ולפיכך אין לחוש שמא יחתה, אבל
 65 **הָבָא** - כאן, בקרבן פסח, **לֹא מִינְתָח** - אין הגדי מנותח לאיבריים,
 66 שהרי מצוותו שיהא שלם **רָאוּשׁוּ עַל פְּרָעֵיו וְעַל קְרָבָו** (שמות יב טו),
 67 ולפיכך אף אם פותח את מכסה התנור בשעת הצליה אין הרוח
 68 מזיקה לבשר הגדי, ויש מקום לחוש שמא יפתח התנור ויחתה
 69 בגחלים למחר צלייתו, ועל כן לא התירו חכמים לצלות גדי שלם
 70 סמוך לחשיכה אלא בקרבן פסח, משום שבני החבורה זריזים הם.
 71 שנינו במשנה: **וּמִאֲחִיזֵין אֶת הָאוּר וְכוּ'** במדורת בית המוקד,
 72 ובגבולין כדי שתאחזו האור ברובו.
 73 הגמרא מבררת את טעם ההיתר להדליק את מדורת בית המוקד
 74 קודם חשיכה: **מִנְהִינֵי מְלִי** - מנין לומדים היתר זה, להאחזו את האור
 75 במדורת בית המוקד סמוך לשבת, אף שאסור לעשות כן בשאר
 76 מקומות.
 77 במבארת הגמרא: **אֲמַר רַב הוּנָא**, היתר זה לומדים מדברי הכתוב
 78 (שמות א) **לֹא תִכְעֲרוּ אֵשׁ כְּכֹל מִשְׁבֹּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת**, לפי שיש
 79 לדייק מכאן שרק **כְּכֹל מִשְׁבֹּתֵיכֶם אִי אֵתָהּ מְכַעֵר אֵשׁ** בשבת,
 80 **אֲבָל אֵתָהּ מְכַעֵר אֶת הָאֵשׁ בְּמִדְוֶרֶת בֵּית הַמוֹקֵד** שבבית המקדש.
 81 **מִתְקַיֵּן לָהּ** - הקשה על כן **רַב חֲסֵדָא**, אִי הָבִי - אם כן, שלא אסרה
 82 תורה להבעיר אש בבית המקדש, מדוע אין המשנה מתירה להאחזו
 83 את האור בבית המוקד אלא בערב שבת סמוך לחשיכה, הרי אֲפִילוּ
 84 **בְּשַׁבָּת** עצמה נִמְי - גם כן יש להתיר להדליק שם את המדורה,
 85 מאחר שלא נאסרה הבערה במקדש.
 86 **אֲלָא**, **אֲמַר רַב חֲסֵדָא**, כן כוונת הכתוב להתיר כל הבערה בשבת
 87 במקדש, אלא **קָרָא בִּי אֶתָּא לְמִשְׁרַי אֲבָרִים וּפְדִרִים הוּא דְאָתָּא** -
 88 מקרא זה לא להתיר להקטיר בליל שבת את האיברים והחלבים
 89 שנתרו מן הקרבנות שהוקרבו ביום שיש, שהבערה זו צורך גבוה
 90 היא, ולפיכך הותרה בשבת, אבל הבערת מדורת בית המוקד שאינה
 91 אלא לצורך הכהנים שיתחממו בה לא הותרה בשבת.
 92 וטעם הדבר שמוטר להאחזו בה את האור סמוך לחשיכה הוא משום
 93 **שְׂכֵהֲנֵיהֶן זְרִיזֵין הֵן**, שהיו כולם בני תורה וחרדים על קיום המצוות,
 94 ומוזכרים זה לזה שלא לחתות במדורה בשבת, ולפיכך לא גזרו בזה
 95 חכמים.
 96 שנינו במשנה: **וּבְגַבְוֹלֵין כְּדִי שְׁתַּאֲחִזוּ כּוּ'** האור ברובן.
 97 הגמרא מבררת מה הוא שיעור 'ברובן': **מֵאִי רַובֵן** - מה הוא שיעור
 98 אחידת האש 'ברובן', שבאופן זה הותר להבעיר מדורה מערב שבת.
 99 מביאה הגמרא מחלוקת אמוראים בענין זה: **אֲמַר רַב**, 'רובן' היינו
 100 רוב של **כָּל אֶחָד וְאֶחָד**. כלומר, צריך שתאחזו האש ברובו של כל
 101 עץ ועץ שבמדורה, ולא די בכך שתאחזו ברוב מנין העצים.
 102 **וּשְׂמוּאֵל אֲמַר**, שיעור 'רובן' היינו כְּדִי שְׁלֵאל יֵאֲמְרוּ **הֵבָא עֲצִים**
 103 **וְנִינֵית תְּתִיתֵיהֶן**, כלומר, אין צריך שתאחזו האש ברוב העצים, אלא די
 104 בכך שלא יוצרכו להביא עוד עצים דקים להניח מתחת עצי המדורה
 105 כדי להבעירם, אלא מעצמם הם יבערו וילכו.
 106 הגמרא מביאה ראייה לשמואל מברייתא: **תְּנִי רַב הֵימָא לְסִיעֵיהּ**
 107 **לְשְׂמוּאֵל** - שנה רב חייא ברייתא המסייעת לדברי שמואל. נאמר
 108 בכתוב לגבי הדלקת המנורה שבבית המקדש **שְׂכוּנַת הַכְּתוּב הִיא שִׁישׁ**
 109 **תְּמִיד**, ודרשו חכמים (ספרא אמור פר' יג), שכוונת הכתוב היא שיש
 110 להדליק פתילות המנורה כְּדִי שִׁיעוֹר שְׁתַּהֲא הַשְּׁלֵהֲבַת שֶׁל הַנֵּר עוֹלָה
 111 **מֵאֲלִיָּהּ**, ולא שְׁתַּהֲא הַשְּׁלֵהֲבַת עוֹלָה עַל יְדֵי דְבַר אַחֵר, כלומר,
 112 שתהיה דולקת מעצמה בלא סיוע.
 113 ויש ללמוד מדברי הברייתא, שכשם שלגבי המנורה די בכך שתהא

1 **וּבְגַבְוֹלֵין** - אבל בשאר מקומות שחוץ לבית המקדש, אסור להאחזו
 2 אש במדורה סמוך לכניסת השבת, אלא אם כן יש שהות כְּדִי
 3 **שְׁתַּאֲחִזוּ הָאוּר כְּרֹבּוֹ** - ברוב העצים שבמדורה, שאם לא כן יש
 4 לחוש שמא יבואו לחתות בה בשבת כדי להבעירה.
 5 **רַבִּי הֵוֶרְה אֲמַר**, בְּמִדְוֶרֶת שֶׁל פְּתָמִין די להאחזו את האש בְּכָל
 6 **שְׁהוּא**, והיא דולקת והולכת מעצמה, שכן אין דרכה להיות כבה,
 7 וממילא אין לחוש שיבואו לחתות בה כדי להבעירה.
 8 **גמרא**
 9 הגמרא מבררת מה הוא שיעור 'כדי שיצולו מבעוד יום'; **וּבְכָמָה** הוא
 10 השיעור שצריך שיהיו הבשר או הבצל והביצה צלויים מבעוד יום,
 11 כדי שלא יהא חשש שיבוא לחתות הגחלים בשבת.
 12 מבארת הגמרא: **אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֲמַר רַב**, השיעור הוא כְּדִי
 13 **שְׁיִצְלוּ מִכַּעוֹד יוֹם כְּמֵאֲבָל** אדם ששמו כן דְּרוֹסָא, וליסטים היה,
 14 ואוכל היה את מאכלו לאחר שנתבשל כדי שלישי, ומכאן יש ללמוד
 15 ששיעור זה ואילך כבר ראוי הוא לאכילה על ידי הדחק ונידון
 16 כמבושל, ולפיכך אין לחוש מעתה שמא יבוא לחתות בגחלים בשבת.
 17 הגמרא מביאה ראייה לכך ש'מאכל בן דרוסאי' נידון כמבושל:
 18 **אֲמַר רַב נָמִי** - נאמרה הלכה נוספת בענין זו בבית המדרש, **אֲמַר רַב**
 19 **אָסִי אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן**, כָּל מֵאֲבָל שְׁהוּא מְבוּשָׁל בְּשִׁיעוֹר בִּישׁוּלֵי שְׁלֵמֵי כְּרִיסֵי. כלומר,
 20 **מֵאֲבָל בֶּן דְּרוֹסָא**, שוב אין בו איסור משום בישולי כְּרִיסֵי. כלומר,
 21 שאם בישל ישראל מאכל עד שיעור שלישי בישולו, והוסר מן האש,
 22 ולאחר מכן גמר נכרי את בישולו, אין בזה איסור משום 'בישולי
 23 גויים', שכן כבר היה ראוי לאכילה על ידי בישולו של הישראל.
 24 ומכאן יש ללמוד, שמשעה שנתבשל דבר מאכל כדי שלישי בישולו
 25 נידון הוא כמבושל.
 26 הגמרא מביאה את שיטת חנניא לגבי שהיית תבשיל בערב שבת על
 27 כירה: **תְּנִינָא** בברייתא, **חַנְנִינָא אֲמַר**, כָּל שְׁהוּא מְבוּשָׁל בְּשִׁיעוֹר
 28 **מֵאֲבָל בֶּן דְּרוֹסָא**, מוֹתֵר לְהַשְׁהוֹתוֹ מערב שבת להתבשל עַל גְּבִי
 29 **כִּירָה**, וְאֵף עַל פִּי שְׂאִין הכירה דְּרֹסָה מן הגחלים שבה, וכן אינה
 30 קְטוּמָה על ידי נתינת אפר על הגחלים, שמאחר וכבר נתבשל
 31 המאכל כשיעור הראוי לאכילה על ידי הדחק שוב אין לחוש שמא
 32 יבוא לחתות בגחלים למחר בישולו.
 33 שנינו במשנה: **אִין נוֹתֵנִין אֶת הַפֶּת כּוּ'**, אלא כדי שיקרמו פניה
 34 מבעוד יום, רבי אליעזר אומר, כדי שיקרמו התחתון שלה.
 35 הגמרא מבררת את דברי רבי אליעזר: **אֵיפְעִינָא לָהּ** - נסתפקו בני
 36 הישיבה, 'קרמו התחתון' שאמר רבי אליעזר, כוונתו על ה'אָיֶף דְּנָבִי
 37 **תְּנִינָא** - צד הפת הדבוק בדופן התנור, או דִּילְמָא - או שמא כוונתו
 38 באומר 'תחתון' על ה'אָיֶף דְּנָבִי הָאוּר - צד הפת הנוטה למטה לכיוון
 39 האש.
 40 הגמרא מביאה ראייה מברייתא לפשוט הספק: **תָּא שְׂמַע**, שנינו
 41 בברייתא, **רַבִּי אֶלְעָזָר אֲמַר**, כְּדִי שְׁיִקְרְמוּ פְּנֵיהֶּ שֶׁל הַפֶּת הַמְּדוּבָקִין
 42 בְּתַנּוּר. ומכאן יש ללמוד, שכוונת דברי רבי אליעזר במשנתינו 'כדי
 43 שיקרמו התחתון' היינו צד הפת שכלפי דופן התנור.
 44 שנינו במשנה: **מִשְׁלֵשְׁלִין אֶת הַפֶּסַח** בתנור עם חשיכה.
 45 הגמרא מבררת את טעם ההיתר לצלות קרבן פסח סמוך לחשיכה:
 46 **מֵאִי מַעְצָמָא** - מה הוא טעם הדבר שהתירו להתחיל לצלות את קרבן
 47 הפסח סמוך לכניסת השבת, אף שאין שהות שיצלה כשיעור 'מאכל
 48 בן דרוסאי' קודם החשיכה, ולא גזרו בזה חכמים שמא יבואו לחתות
 49 בגחלים בשבת כדי למחר צלייתו.
 50 מבארת הגמרא: **מִשׁוּם דְּבָנֵי הַחֲבוּרָה** העוסקים בקרבן הפסח זְרִיזֵין
 51 הֵן, ומוזכרים זה לזה שלא לחתות בגחלים לאחר כניסת השבת.
 52 הגמרא מבררת מדוע צריך לטעם זה של 'בני חבורה זריזין': מדייקת
 53 הגמרא, **הָא לֹא הָבִי** - אבל לולי טעם זה שבני חבורה זריזים הם,
 54 **לֹא** היו מותרים לשלש לשבת סמוך לחשיכה, לפי שהיה מקום
 55 לחשוש שיבואו לחתות בגחלים בשבת. ומדוע, **וְהָאֲמַר מַר** - והרי
 56 הובאה מימרא לעיל בגמרא (יח), **נְדִינָא בִּין שְׂרִיק בִּין לֹא שְׂרִיק**

מביאה הגמרא מעשה המסייע לדברי רב: **תהוּא דְאָמַר לְהוּ** – מעשה
 היה באחד שאמר **מֵאֵן בְּעֵי אַחֲוֹנָא** – מי רוצה לקנות 'אחווּנא',
אַשְתֵּבַח עֲרֵבְתָא – ונמצא שהיה זה עצי ערבה.
 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בענין הדלקת מדורה של קנים או
 של גרעיני תמרים סמוך לשבת: **אָמַר רַב הוּנָא, קְנִים אִין צְרִיבִין**
רַב – המדליק מדורת קנים בערב שבת סמוך לחשיכה אינו צריך
 להצית את האש ברובם קודם שבת, אלא די בכך שיאחזו בהם את
 האש מבעוד יום מעט, לפי שדרכם להיות דולקים והולכים, ואין
 חשש שיבוא לחתות בהם בשבת. אבל אם **אֲנִדָן** – עשאוּ אגודה
 אחת, **צְרִיבִין רַב** – צריך להצית את האש ברובם מבעוד יום, שמאחר
 והם אגודים יחדיו אין השלהבת יכולה להכנס בתוכם, ויש לחוש
 שמא יחתה בהם בשבת כדי להלכתים.
 וכן הוא הדין לגבי **גְרַעֲיִנִין** – גרעיני תמרים, שייבשם ועשה מהם
 מדורה, אם מפוזרים הם **אִין צְרִיבִין רַב** – אין צריך להצית את
 ברובם מערב שבת, לפי שהם דולקים והולכים, אבל אם **נִתְנָן**
בְּחֻזְתְּלוֹת – בתוך כלים העשויים מעלי לולבים, ולאחר מכן נתנם עם
 הכלים בתוך המדורה, **צְרִיבִין רַב** – צריך שתאחו את האש ברובם
 מערב שבת, שמאחר והגרעינים צבורים יחדיו אין השלהבת יכולה
 להכנס בתוכם, ויש חשש שמא יבוא לחתות בהם בשבת.
 הגמרא מביאה דעת החולק: **מִתְקִיף לָהּ וְהִקְשָׁה עַל כַּרְוֵי רַב הִקְדָּא,**
אֲדַרְבֵּהּ, אִיפְכָא מִסְתַּבְרָא – מסתבר לומר להיפך, **קְנִים מְבַרְדִין** –
 קנים שאינם אגודים יחד הרי הם מתפורים, זה לכאן וזה לכאן,
 ולפיכך אף אם אוחות האש באחד מן הקנים אין הוא מצית את
 חבירו, ועל כן צריך שתאחו האש ברוב כל קנה וקנה מערב שבת,
 אבל אם **אֲנִדָן** לכל הקנים יחדיו **לֹא מְבַרְדִין** – אין הם מתפורים, וקנה
 אחד מדליק את השני, ועל כן די להאחזו האש במיעוט קנים מבעוד
 יום.
 וכן **גְרַעֲיִנִין** – גרעיני תמרים שאינם נתונים בכלי, **מְבַרְדִין** – הרי הם
 מתפורים, ולפיכך צריך להצית את האש ברובם מערב שבת, אבל אם
נִתְנָן בְּחֻזְתְּלוֹת – בתוך כלי העשוי מעלי לולבים, **לֹא מְבַרְדִין** – אינם
 מתפורים, ומציתים זה את זה, ולפיכך די שתאחו האש במיעוטם.
 הגמרא מביאה דעה שלישית בזה: **אִיתְמַר (נְמִי) –** נאמרה דעה
 נוספת בבית המדרש בענין זה,

השלהבת עולה מאליה בלא סיוע של דבר אחר, ואין צריך שתאחו
 האש ברוב הפתילה, כך לענין הדלקת מדורה בערב שבת סמוך
 לחשיכה אין צריך שתאחו האש ברובו של כל עץ, אלא די שתהא
 השלהבת עולה בלא סיוע, וכדברי שמואל.
 הגמרא מבארת את הדין במדליק עץ אחד בערב שבת קודם חשיכה:
 אדם המדליק גזע עץ יחיד סמוך לחשיכה, נחלקו אמוראים מה הוא
 השיעור שצריך שתאחו בו האש קודם כניסת השבת. **רַב אָמַר,** צריך
 שתאחו האש ברוב עֲבִיזו של הגזע, כלומר, שתכנס האש בתוך עוביו
 עד רובו. **וְאָמַר ר' לָהּ** – ויש אומרים, שצריך שתאחו האש בְּרֹב
הִיקְפוֹ של גזע העץ מסביב.
אָמַר רַב פְּפָא, הִלְכֵךְ – מאחר ונחלקו אמוראים בענין זה, נוקטים
 אנו להחמיר כדברי שניהם, **וּפְעִינֵין רַב עֲבִיז וּפְעִינֵין רַב הִיקְפוֹ** –
 צריך שתאחו האש בעץ יחיד בין ברוב עביו מבפנים ובין ברוב היקפו
 מסביב.
 הגמרא מביאה מחלוקת תנאים בענין זה: **בְּתַנְאִי** – ענין זה, אם צריך
 שתאחו האש ברוב עוביו של עץ יחיד או ברוב היקפו, נחלקו בו
 תנאים. שכך שנינו בברייתא, **רַבִּי הֵינָא אָמַר,** השיעור שצריך
 שתאחו האש בעץ יחיד קודם חשיכה, הוא **כְּדִי שְׂיִשְׁחַת הָעֵץ**
מִמְּלֶאכֶת הָאוּמָן, כלומר, שלא יהא ראוי מעתה לעשות בו מלאכה,
 והיינו, משעה שנכנסת האש ברוב עביו של העץ מבפנים. **רַבִּי יְהוֹנָה**
בֵּן בְּתֵרְדָא אָמַר, **כְּדִי שְׂתֵאָחוּ הָאֵשׁ מִשְׁנֵי צְדָדִין** של העץ, והיינו
 ברוב היקפו מסביב, **וְאֵת עַל פִּי שְׂאוֹן רְאִיָּה גְמוּרָה לְדָבָר מִן הַמִּקְרָא,**
 מכל מקום יש זָכַר לְדָבָר – קצת ראייה, ממקרא זה (יחזקאל טו ד) **'אֵת**
שְׁנֵי קְצוֹתָיו אֶבְלָה הָאֵשׁ וְתוֹכּוּ נֶחֶר הַיַּצְלָה לְמִלְאכָה. כלומר,
 משמעה שאוחות האש בשני קצות העץ, הדבר ידוע שהליחה
 שבתוך העץ התייבשה, ושוב אינו ראוי עוד למלאכה. ויש ללמוד
 ממקרא זה, שמשעה שאחזה האש ברוב היקפו של העץ בוערת
 והולכת היא מעצמה ואינה כבה.
 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בביאור מקרא שבו נזכרת מדורת
 עצים: נאמר בכתוב על יהויקים כששרף את מגילת איכה (ירמיה לו כב)
'וְאֵת הָאֵשׁ לִפְנֵי כִבְעֵרֹת.' ונחלקו אמוראים **מֵאִי אֵשׁ** – מה הוא 'אח'
 זה שהיה בוער לפניו. **אָמַר רַב, אַחֲוֹנָא** – מדורה מעצי ערבה.
וְשְׂמוּאֵל אָמַר, 'אח' היינו מדורת עצים שְׁנַדְלָקוּ (באחווּנא)
[בְּאֲחֻזָּה], כלומר, שנדלקים זה מזה, העץ הקטן מדליק את הגדול.

55 שומן בהמה האסור באכילה. נחום המדי אומר מדליקין בחלב
56 מבושל, אבל לא באינו מבושל. וחקמים אומרים אחד חלב מבושל
57 ואחד שאינו מבושל אין מדליקין בו.

גמרא

58 הגמרא מבארת מהותם של הפתילות המזכרות במשנה: לְבַשׁ, הוא
59 שׁוֹבֵא דְאֵרוֹא – ענף עץ ארו. תמזה הגמרא: שׁוֹבֵא דְאֵרוֹא, והלא
60 עץ בְּעֵלְמָא הוא ואינו ראוי לפתילה אלא למדורה. מבארת הגמרא:
61 בְּעֵמְרִיתָא דְאִית בֵּיה – כמין צמר יש בין קליפת עץ הארו לגוף
62 העץ, וראוי לפתילה.

63 שנינו במשנה: וְלֹא בְּחוֹסֵן. אָמַר רַב יוֹסֵף, 'חוֹסֵן' היינו נְעוּרָת – שברי
64 גבעולים שֶׁל פֶּשֶׁתָן.

65 מקשה הגמרא: אָמַר לִיה אַבְי לרב יוסף, וְהִכְתִּיב בנבואת ישעיה
66 הנביא על ימות חורבן בית ראשון (ישעיה א לא) 'וְהָיָה הַחֶסֶן לְנְעוּרָת'
67 – הפסל החזק כעץ, יהפך לחלש כנעורת, שהיא חלשה וקלה
68 להשרף. (מִכְלָל – משמע דְחוֹסֵן לֹא נְעוּרָת הוּא, אלא אדרבא הוא
69 החזק ולהיפך מנעורת החלשה). אָלָא אָמַר אַבְי, 'חוֹסֵן' הוא בְּיַתְנָא
70 דְדִיק וְלֹא נְפִיץ – פשתן שנכתש אך לא נופץ.

71 שנינו במשנה: וְלֹא בְּכֶלֶךְ. אָמַר שְׁמוּאֵל, שְׁאֵלְתִּינְהוּ לְכָל נְחוּתֵי
72 יָמָא – שאלתי את כל יורדי הים מה הוא 'כֶּלֶךְ', וְאָמְרֵי (לה) [לִי]
73 בְּוֹלְכָא שְׁמִיה – שהוא הנקרא 'כולכא'.

74 רב יצחק בר עזריא אמר, 'כֶּלֶךְ' היינו גִּוּשְׁקָרָא – פסולת המשי.
75 מספרת הגמרא: רבין וְאַבְי הוּו יתבי קמיה [היו יושבים לפני]
76 דְרַבְנָא נְחִמְתָּא אַחוּתָא [אחינו] דְרִישׁ גְּלוּתָא, תְּנִינָה דְהִתָּה לְבִישׁ –
77 ראה רבין שרבנא נחמיה לובש בגד הנקרא מְטַכְסָא. אָמַר לִיה רבין
78 לְאַבְי, מִין הַבַּד שִׁמְמֵנו עָשִׂי בְּגַד זֶה הֵינּוּ בְּלָךְ דְהִתְנָן בְּמִשְׁנַתְנוּ, אָמַר
79 לִיה אַבְי לרבין, אֲנִן [אנו] 'שִׂרְיָא פְרַנְדָּא' קְרִינָן לִיה לְמִן בַּד זֶה.

80 מדברי רבין [והוספת אבין] נמצאנו למדים ש'כֶּלֶךְ' היינו 'שירא
81 פרנדא'. מקשה הגמרא: מִיִּתְיָבִי, שנינו בברייתא, הַשִּׁירָאִים – מעיל
82 העשוי מעיקר המשי, וְהַפְלָךְ, וְהַשִּׁירָאִין – מעיל העשוי ממישי הרך,
83 תְּיָבִינן בְּצִיצִית. (מסיימת הגמרא: תְּיָבִינָא – ברייתא זו היא פירכא
84 דְרַבִּין, שהרי מבואר בה ששיראים [שלאכאורה היינו 'שירא פרנדא']
85 ו'כֶּלֶךְ' שני מינים הם). מטיקה הגמרא: אַבְן תְּיָבִינָא הִיא, ונדרו
86 דבריו. אִיבְעִית אִימָא, שִׁירָא [שיראים שהזכירו בברייתא] לְחוּד –
87 מין אחד הם, וְשִׁירָא פְרַנְדָּא לְחוּד, והיינו כֶּלֶךְ.

88 שנינו במשנה: וְלֹא בְּפִתִּילַת הָאֵדָן. מבארת הגמרא: היינו אֶהוּיָא
89 – צמח הערבה. הגמרא מביאה מעשה שמתוכו תבאר כוונת
90 המשנה: רבין וְאַבְי הוּו קְאָזְלוּ בְּפִתְתָא – היו הולכים בבקעה
91 דְמְפְרִוּרִיתָא [שם מקום] חוֹנִינְהוּ לְהַנְהוּ אַרְבָּתָא – ראו ערבות, אָמַר
92 לִיה רבין לְאַבְי, הֵינּוּ אֵדָן דְהִתְנָן בְּמִשְׁנַתְנוּ, אָמַר לִיה אַבְי לרבין,
93 הלא התייא עץ בְּעֵלְמָא הוּא, וכיצד יכול לשמש לפתילה. קָלַף
94 וְאַחוּי לִיה עֵמְרִיתָא דְבִינֵי בִינֵי – קילף רבין את קליפת העץ, והראה
95 לאבבי כמין צמר שיש בין הקליפה לעץ הראוי לפתילה.

96 שנינו במשנה: וְלֹא בְּפִתִּילַת הַמְדָבָר. מבארת הגמרא: היינו שְׁבָרָא
97 – עשב הסרפד שארוך וראוי לפתילה.

98 שנינו במשנה: וְלֹא בִירוּקָה שְׁעַל בּו' פני המים. מבררת הגמרא: מֵאֵי
99 הִיא, אִילִימָא אוּבְמָתָא דְחַרְיָצִי – אם נאמר שהכוונה לירקרוקת
100 הגדלה במקום כינוס מים, הלא אִיפְרוּכֵי מְפָרְבֵן – נפרכת היא ביד,
101 ואי אפשר לעשות ממנה פתילה. אָלָא אָמַר רַב פֶּסָא הכוונה
102 לאִיבְמָתָא דְאֵרְבָּא – ירקרוקת הגדלה על דפנות הספינה [מבווץ]
103 המתעכבת זמן ארוך במים במקום אחד, והיא חזקה יותר מהגדלה
104 במקום כינוס מים, וראויה לפתילה.
105 הגמרא מביאה ברייתא המוסיפה פתילות נוספות שאסור להדליק
106 בהם בשבת: תְּנָא, הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן – על השנויות במשנתנו, פתילות
107 שֶׁל צֶמֶר וְשֶׁל שַׁעַר.

108 הגמרא מבארת מדוע התנא במשנתנו לא שנה את אלו: וְתִנָּא דִידָן
109 סַבְר, צֶמֶר מִיד שְׁמַדְלִיקִים אוֹתוֹ מְבֻזֵּן בְּוויָן – מתכווץ ואינו דולק

1 אָמַר רַב בְּהֵנָּא, קִנְיִם שְׁאֵנְדָן יַחֲדוּ צְרִיבִין רֹב – צריך להצית האש
2 ברובם מבעוד יום, לפי שאין האש יכולה להכנס בתוכם, אבל אם לא
3 אָנְדָן יַחֲדוּ אֵין צְרִיבִין רֹב – אין צריך להצית האש ברובם קודם
4 כניסת השבת, לפי שדרכם להיות דולקים והולכים. והיינו כשיטת רב
5 הונא.

6 גְרַעֲינִין – גרעיני תמרים, כשהם מפוזרים, צְרִיבִין רֹב – צריך להצית
7 האש ברובם מבעוד יום, לפי שהם מתפזרים אחד לכאן ואחד לכאן,
8 ואינם מציתים זה את זה, אבל אם נִתְנָן בְּהוֹתְלוֹת – בתוך כלי העשוי
9 מעלי חולבים, אֵין צְרִיבִין רֹב – אין צריך להצית האש ברובם קודם
10 שבת, לפי שנוחים הם להידלק, ואין לחוש שמא יבוא לחתות בשבת.
11 והיינו כשיטת רב חסדא.

12 הגמרא מביאה ברייתא בענין סוגי מדורות שאין צריך להצית אש
13 ברובם מבעוד יום: תְּנִי – שנה רב יוסף ברייתא, אֲרַבְעָ מֵינֵי מְדוּרוֹת
14 אֵין צְרִיבִין רֹב – אין צריך להצית האור ברובם מבעוד יום, לפי
15 שהם דולקים והולכים מאליהם. מדורה שֶׁל זָפֵת, וְשֶׁל גְּפְרִית, וְשֶׁל
16 גְבִינָה, וְשֶׁל רֶבֶב – שומן ושעווה, וכל מיני דברים הניתכים.
17 בְּמִתְנִיתָא תְּנָא, אָף מְדוּרוֹת שֶׁל קַשׁ [וזנבות השיבולים] וְשֶׁל גְּבָבָא
18 [שארית התבואה שאוספים מן השדה] אין צריך להצית אור ברובם
19 קודם שבת.

20 הגמרא מביאה מימרא של רבי יוחנן בענין מין עצים שאין צריך
21 להצית האש ברובם: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עֲצִים שֶׁל בְּבָל אֵין צְרִיבִין
22 רֹב – אין צריך להצית האור ברובם מבעוד יום, לפי שנוחים הם
23 להידלק.

24 מְתַקֵּף לָהּ [הקשה על כן] רַב יוֹסֵף, מֵאֵי הִיא – לאיזה עצים
25 כוונתו של רבי יוחנן, אִילִימָא סִילְתֵי – אם תאמר שכונתו לסתם
26 עצים שחתכום לחתיכות דקות, כדרך שהיו נוהגים בבבל, הַשְּׁתָא –
27 מעתה יש לתמוה על דבריו, ומה בְּפִתִּילָה העשויה מבגד וטבולה
28 בשמן, שנוחה היא להידלק, מכל מקום אָמַר עוֹלָא שְׁהַמְדְלִיק נַר שֶׁל
29 שבת צְרִיף שְׁדִלִיק בְּרֹב החלק של הפתילה הַיּוֹצֵא מחוץ לנר, לפי
30 שאם לא יעשה כן יש לחוש שמא יבוא לתקן הפתילה בשבת, ואין
31 אומרים שמאחר אאחזה האש מעט בפתילה הרי היא דולקת והולכת
32 מעצמה, סִילְתֵי מְבַעֲיָא – וכי צריך לומר שכל שכן הוא שהמדליק
33 מדורה של עצים דקים צריך להצית האש ברובם קודם השבת, ואין
34 די בכך שתאחו בהם האש מעט, וכיצד סובר רבי יוחנן שאין הם
35 צריכים רוב.

36 אָלָא אָמַר רַב יוֹסֵף, עץ שאין צריך להצית האור ברובו הוא שׁוֹבֵא
37 דְאֵרוֹא – ענף של עץ ארו, שהוא יבש ודק, ויש כמין צמר בין העץ
38 לקליפתו, ומשעה שאוחזת האש באותו צמר הרי היא מבעירה
39 והולכת את כל הענף, ולפיכך אין חוששים שמא יבוא לחתות בו
40 בשבת, ואין צריך שתאחו האש ברובו.
41 רַמִּי בַר אֲבָא אָמַר, עץ זה שאין צריך להצית האור ברובו הוא זֵאנָא
42 – ענף יבש של אילן.

הדרן עלך יציאות השבת

פרק שני - במה מדליקין

משנה

43 המשניות שלפנינו עוסקות בענין הדלקת הנרות בערב שבת,
44 ומפרטות באלו מיני פתילות ושמנים מותר להדליק את הנרות ובאלו
45 אסור להדליק: בְּמָה מְדִלִיקִין נרות לשבת, וּבְמָה אֵין מְדִלִיקִין.
46 המשנה מפרטת אלו פתילות אין מדליקים בהם: אֵין מְדִלִיקִין לֹא
47 בְּלֶבֶשׁ, וְלֹא בְּחוֹסֵן, וְלֹא בְּכֶלֶךְ, וְלֹא בְּפִתִּילַת הָאֵדָן, וְלֹא בְּפִתִּילַת
48 הַמְדָבָר, וְלֹא בִירוּקָה שְׁעַל פְּנֵי הַמַּיִם.
49 המשנה מפרטת אלו שמנים אין מדליקים בהם: וְלֹא בְּזָפֵת, וְלֹא
50 בְּשַׁעוּתָה, וְלֹא בְּשֶׁמֶן קִיק, וְלֹא בְּשֶׁמֶן שְׂרִיפָה – שמן תרומה שנטמא,
51 וְלֹא בְּאֵלֶיהָ – שומן של זנב הכבש והמותר באכילה, וְלֹא בְּחֶלֶב –

המשך ביאור למס' שבת ליום שלישי עמ' ב

1 כלל. וישער איחרוכי מיחרך - נשרף מיד כשמדליקים אותו ואינו
2 דולק כלל. ולכן אין צריך למנותם לאיסור.
3 שנינו במשנה: ולא בזפת. מבארת הגמרא: זפת היינו זיפתא מין
4 שומן שחור היוצא מעץ שמן ששמו פיגה. שעוה היא הנקראת
5 בארמית קירותא, והיא פסולת הדבש.
6 תנא בברייתא, עד כאן - עד 'ירוקה שעל פני המים' פירטה המשנה
7 פסול פתילות, מכאן [מזפת] ואילך פסול שמנים.
8 מקשה הגמרא: פשיטא שכך כוונת המשנה ומדוע הוצרכה הברייתא
9 לבאר זאת.
10 מתרצת הגמרא: שעוה איצטריכא ליה - הברייתא הוצרכה לבאר

11 זאת לענין שעוה, מהו דתימא לפתילות נמי לא חזיא - שמא תאמר
12 שבאופן שעשאה בצורת פתילה, והיינו שהדביק שעוה סביב לחוט,
13 גם כן אינה ראויה להדלקה לשבת, קא משמע לן הברייתא שאין
14 השעוה פסולה אלא כשהיא באה במקום השמן, והיינו כשמניח
15 שעוה בתוך כלי של נר שמן, ונותן פתילה בכלי ומדליקה, אבל אם
16 עשאה בצורת פתילה כשירה היא.
17 הגמרא מבאר מהות 'עיטרן' ו'שעוה': אמר רמי בר אבין, עטרנא
18 פסולתא דזיפתא - עיטרן הוא פסולת הזפת, שאחר שיוצאת הזפת
19 מהעץ, על ידי חימום באש יוצאת פסולת צלולה כשמן. שעוה היא
20 פסולתא דדובשא - פסולת דבש דבורים.